

SPILTERRAPPORTAGE

Werkatelier Energieperspectief 2050

Spilter

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding en randvoorwaarden.....	2
1.2	Deelnemende partijen	3
1.3	Proces van de dag	3
1.4	Leeswijzer	3
2	Ruimtelijke opgave	4
2.1	Resolutie 01. Mestvergisters.....	4
2.2	Zienswijze 02. Aansluiting op waterstofinfrastructuur.....	6
2.3	Zienswijze 03. Ruimtelijke sturing	8
2.3.1	Veel sturing gewenst	8
2.3.2	Waar moet de provincie van wegblijven	9
2.4	Beoordeling 04. Mate van sturing.....	10
2.5	Zienswijze 05. Wie geeft sturing	15
3	Maatschappelijke vacature.....	16
3.1	Zienswijze 01. Problemen in de energietransitie	16
3.2	Beoordeling 02. Rol van de Provincie.....	18
3.3	Zienswijze 03. Aanpak voor problemen	23
3.3.1	Probleem 1.	23
3.3.2	Probleem 2.	24
3.4	Resolutie 04. Proactieve samenwerking	26

1 Inleiding

Op woensdag 1 oktober 2025 vond in de Statenzaal van het Provinciehuis Noord-Brabant het Werkatelier Energieperspectief Brabant plaats. Deze bijeenkomst maakte deel uit van de bredere provinciale verkenning naar de toekomst van het Brabantse energiesysteem, een traject waarin ruimte, betrouwbaarheid, draagvlak en innovatie samenkomen. De locatie bood een perfect decor voor een dag waarop de grote opgaven van de energietransitie met zorgvuldigheid, visie en gezamenlijk inzicht werden besproken.

Het werkatelier, vormgegeven als een Versnellingskamer®, richtte zich op het gezamenlijk verkennen van keuzes en afwegingen die bijdragen aan een toekomstbestendig Energieperspectief voor Brabant. De dag stond in het teken van dialoog, het delen van kennis en het verbinden van belangen, met als doel te komen tot richtinggevende inzichten voor beleid en uitvoering.

Tijdens deze bijeenkomst kwamen ruim 70 vertegenwoordigers van gemeenten, ministeries, belangenorganisaties, adviesraden en netbeheerders bijeen. In gemengde groepen werkten zij aan een reeks resoluties, zienswijzen en voorstellen, deels gericht op de ruimtelijke opgave en deels gericht op de maatschappelijke vacature.

1.1 Aanleiding en randvoorwaarden

De aanleiding voor dit werkatelier ligt in de groeiende urgentie om het Brabantse energiesysteem toekomstbestendig te maken. De provincie staat voor complexe vraagstukken rond netcongestie, ruimtegebruik, duurzame opwek en maatschappelijke acceptatie. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan samenhang tussen beleidsterreinen en bestuurslagen.

Vanuit deze context streeft de provincie Noord-Brabant met dit traject naar:

- Een gedeeld Energieperspectief dat richting geeft aan keuzes op korte en lange termijn.
- Het inzichtelijk maken van ruimtelijke consequenties en maatschappelijke randvoorwaarden van de energietransitie.
- Het versterken van samenwerking tussen overheden, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke partijen.
- Het benoemen van dilemma's, afhankelijkheden en handelingsopties die richtinggevend zijn voor beleid.

1.2 Deelnemende partijen

De deelnemers vormden een brede afspiegeling van de Brabantse energie- en ruimtelijke praktijk. Gemeenten, ministeries, netbeheerders, adviesraden, belangenorganisaties en kennisinstellingen namen deel aan de sessies. Door deze diversiteit aan perspectieven konden inzichten worden gedeeld vanuit beleid, uitvoering, techniek en maatschappij. Naast de provinciale partners waren ook vertegenwoordigers aanwezig van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (RES), Enexis, TenneT en diverse lokale en regionale energiecoöperaties.

Om de discussie en het uitwisselen van kennis te structureren werden de deelnemers verdeeld in specifieke groepen, elk met een eigen focus en context. De groepen hadden de volgende namen:

▪ Adoratie (Rijk / landelijke instanties)	▪ Optimisme (belangenbehartigers)
▪ Bewondering (grote gemeenten)	▪ Passie (regionale samenwerkingen)
▪ Hoop netbeheerders)	▪ Tevreden (provinciale overheden)
▪ Nieuwsgierigheid 1 (kleinere gemeenten)	▪ Trots (regionale samenwerkingen)
▪ Nieuwsgierigheid 2 (kleinere gemeente)	▪ Verbazing (onderzoeksinstituten)
	▪ Vreugde 1 (grote gemeenten)
	▪ Vreugde 2 (kleine gemeenten)

Door deze indeling konden deelnemers ervaringen, knelpunten en ideeën uit hun eigen context inbrengen terwijl kruisbestuiving tussen verschillende perspectieven werd gestimuleerd.

1.3 Proces van de dag

De dag was opgebouwd rond twee inhoudelijke blokken:

1. Ruimtelijke opgave (ochtend)

In de ochtend stond de ruimtelijke opgave van het Energieperspectief centraal. Deelnemers bespraken resoluties over het toekomstig ruimtebeslag van energie-infrastructuur, de combinatie met landbouw en natuur en de balans tussen regionale autonomie en nationale kaders.

2. Maatschappelijke vacature (middag)

In de middag lag de nadruk op het maatschappelijke vacature: de rol van bestuur, bewoners en bedrijfsleven bij het realiseren van de energietransitie. De groepen verkenden hoe waarden, belangen en verantwoordelijkheden beter in balans kunnen worden gebracht.

De discussies vonden plaats via de Versnellingskamers®, ondersteund door Spilter en Schuttelaar & Partners. Elke groep werkte digitaal, waardoor meningen, inzichten en prioriteiten direct werden vastgelegd en samengebracht in één gezamenlijk overzicht.

1.4 Leeswijzer

In het vervolg van dit document worden de resultaten van het werkatelier gepresenteerd. Per thema, resolutie en zienswijze is weergegeven hoe de groepen gereageerd hebben en welke overwegingen daaraan ten grondslag lagen.

Deze rapportage vormt geen eindbeeld, maar een tussenstap in het gezamenlijke leer- en ontwikkelproces om te komen tot een gedragen Energieperspectief voor Brabant. De inzichten uit deze dag dienen als bouwstenen voor vervolggesprekken en beleidsontwikkeling binnen de provincie en haar partners.

2 Ruimtelijke opgave

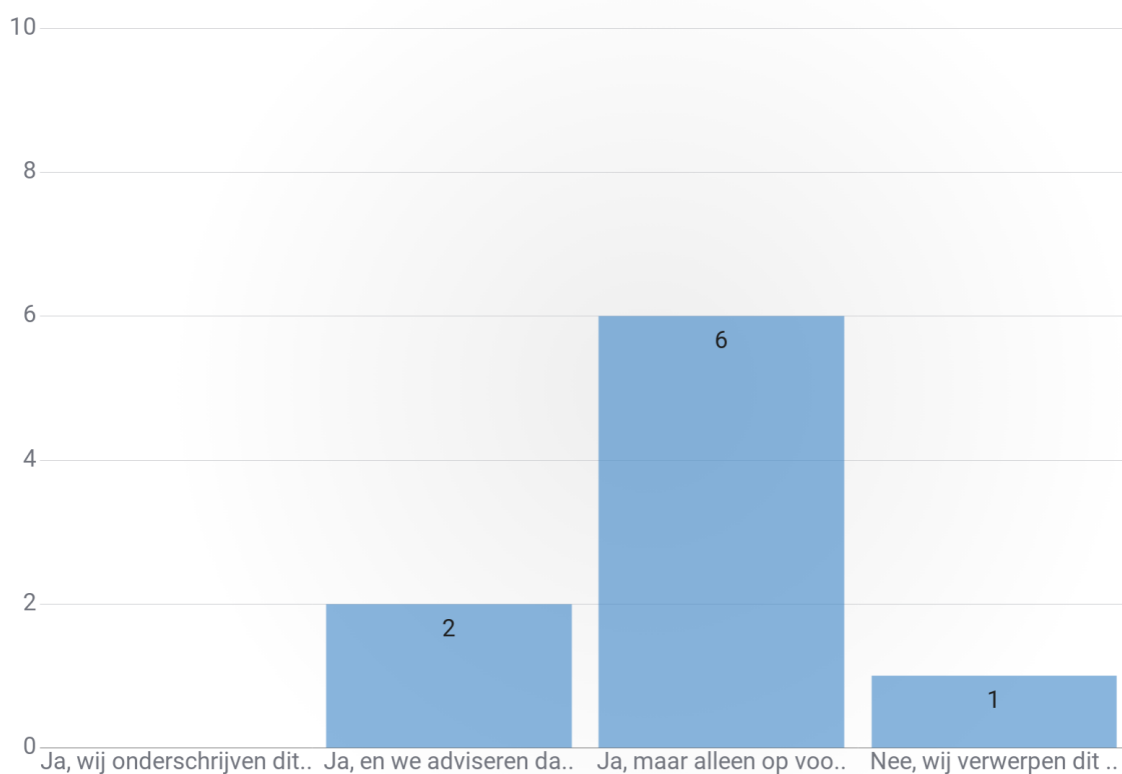
Het ochtendprogramma van het Werkatelier Energieperspectief op 1 oktober 2025 stond in het teken van de ruimtelijke opgave. In verschillende groepen werkten deelnemers aan het formuleren van gezamenlijke standpunten, motivaties en dilemma's rond de vraag hoe Brabant ruimte kan bieden aan de groeiende energiebehoefte, zonder andere belangen uit het oog te verliezen.

De resoluties en zienswijzen werden plenair geïntroduceerd, waarna de groepen via de Versnellingskamers® één gezamenlijk antwoord formuleerden, ondersteund door hun toelichting. Hieronder volgen de uitkomsten.

2.1 Resolutie 01. Mestvergisters

Middelgrote mestvergisters moeten mogelijk worden in het buitengebied.

Middelgrote mestvergisters moeten mogelijk worden in het buitengebied.

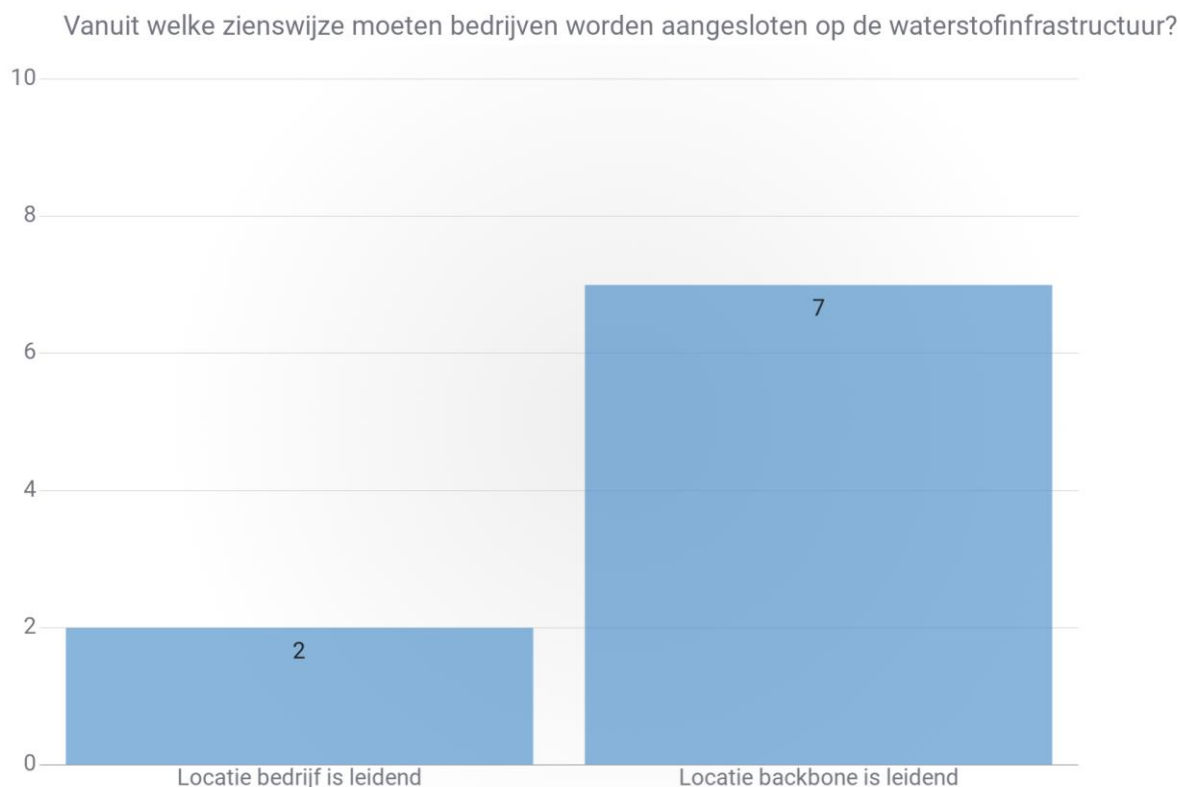
Keuze	Aantal	Percentage
Ja, wij onderschrijven dit, want ..	0	0%
Ja, en we adviseren daarbij om te denken aan ..	2	22%
Ja, maar alleen op voorwaarde dat ..	6	67%
Nee, wij verwerpen dit omdat ..	1	11%
Totaal	9	

Motivatie voor antwoorden

Keuze	Motivatie
Ja, en we adviseren daarbij om te denken aan ..	<p>Om het potentieel te benutten voor de energiemix. Denk wel aan: Vraag en aanbod bij elkaar. En let op effecten van vervoersbewegingen en geur. En laat de lusten lokaal landen (via participatie). Passend binnen landbouwbeleid. En welke rol ga je als overheid nemen. Verdergaand dan bijmengverplichting.</p> <p>Een vergister zou dichtbij het aanbod moeten staan (bij de melkveebedrijven). Infrastructuur voor gas (hogedrukleiding) moet ook dichtbij zijn. Ook relevant is of je wilt injecteren in het publieke gasnet of direct wilt leveren aan bedrijven of andere afnemers.</p>
Ja, maar alleen op voorwaarde dat ..	<p>Groengas in het buitengebied behoort zeker tot de mogelijkheden. De afzet van groen gas, dus lokaal verbruik, is hierbij wel een voorwaarde van de netbeheerders. Deze voorwaarde wordt gesteld omdat de netbeheerders anders forse investeringen moeten doen. Daarnaast vraagt dit veel ruimtebeslag voor station en ondergrondse infrastructuur om het gas te transporten. (dit gebeurt wanneer vraag en aanbod niet in balans is)</p> <p>Dat onderzocht wordt aansluiting op het netwerk mogelijk is, toekomstbestendig is (dat voldoende mest beschikbaar is en blijft), monovergisting en uitvoering in energiegemeenschappen.</p> <p>regionaal inzetten, op voorwaarde dat er voldoende productie is om op regionale schaal in te zetten. De capaciteit moet opwegen tegen de nadelen. Disclaimer: wij zijn geen mobiliteit/ruimtelijke inpassing specialisten.</p> <p>Wel passen binnen huidige milieu wet- en regelgeving. Ruimtelijk dient er omgevingsbewust ingepast worden. Rekening houden met natuurbescherming.</p> <p>Er gekeken wordt naar waar ligt (lokaal) de afnemer. De vraag om het vanuit ruimte aan te vliegen is in ons perspectief de verkeerde vraag. Uiteindelijk moet lokaal de jaar rond afname geregeld worden ook om maatschappelijke investeringskosten in het netwerk te drukken. Vanuit dit perspectief ga je op groen gas hetzelfde doen als de salderingsproblematiek.</p> <p>Gebruik moet leidend zijn. we krijgen anders een 2e salderingsregel. Je moet een jaarrond vraag hebben om dit soort zaken in te zetten.</p>
Nee, wij verwerpen dit omdat ..	<p>we het integrale perspectief niet kennen (totale energiemix), het niet bijdraagt aan de versnelling van de energietransitie, het niet bijdraagt aan de CO2-reductie, een grote ruimtelijke impact heeft op het buitengebied, dit niet de oplossing is voor het mestoverschot</p>

2.2 Zienswijze 02. Aansluiting op waterstofinfrastructuur

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers vanuit welke zienswijze bedrijven zouden moeten worden aangesloten op de toekomstige waterstofinfrastructuur. De centrale vraag hierbij luidde: “*Vanuit welke zienswijze moeten bedrijven worden aangesloten op de waterstofinfrastructuur?*”, met de expliciete kanttekening dat woningen in deze ronde buiten beschouwing werden gelaten.

Keuze	Aantal	Percentage
Locatie bedrijf is leidend	2	22%
Locatie backbone is leidend	7	78%
Totaal	9	

Motivatie voor antwoorden

Keuze	Motivatie
Locatie bedrijf is leidend	Backbone ook trekken naar gebieden waar je groeipotentie ziet vanuit een gewenst ontwikkelperspectief.
	We zijn het niet eens. Twee van ons zijn voor B en twee voor A. Argument voor A: je gaat bedrijven verliezen. Argument voor B: de bedrijven moet zelf zorgen dat ze bij de leiding zitten.
	Locatie is leidend vanwege de hoge investeringen voor een aansluiting. Er moeten daarom ook keuzes worden gemaakt die voor lange termijn levensvatbaar zijn. Backbone is GASunie

Keuze	Motivatie
Locatie backbone is leidend	aangewezen om aan te leggen. Wie lokale distributienet mag gaan aanleggen en beheren is nog niet bekend. Dit zal afhankelijk worden van aantal landelijke aansluitingen.
	Hoofdvraag is voor welke bedrijven is waterstof een realistische vervanger. Backbone is niet het enige dat bepaald waar een bedrijf zit of wil zitten. Andere randvoorwaarden kunnen belangrijker zijn. RO vraagt een integrale afweging waar meer speelt dan alleen de beschikbaarheid van waterstof. Backbone is een van de randvoorwaarden. Heeft wel een aantrekkende werking en is daarmee vanzelf mede leidend voor de locatiekeuze. Voor nieuwe initiatieven en verplaatsingen zal het leidend zijn. Voor verduurzaming bestaande bedrijven niet perse.
	Vooralsnog weinig vraag naar waterstof vanuit bedrijven gezien de hoge prijs. Aftakkingen = forse ruimtebeslag van distributienet. Afweging nemen op basis van businesscases. Bedrijven clusteren voor meer efficiëntie. Naar de cluster kunnen we aftakken, maar liefst zo dicht mogelijk op de backbone. Tenzij vraag aanzienlijk is voor meerdere clusters. Lokale productie ook onderzoeken.
	Afhankelijk van de range mee eens. Brabantse economie moet hiervan profiteren. Dus door Brabant voor Brabant. Uiteraard wel rekening houden met ruimtelijke kwaliteiten. Koppelstukken betaald door ministerie en niet door bedrijven (economische stimulans).
	Maar de vraag is te simpistisch, er zit een verschil tussen huidige en toekomstige situatie. Het antwoord ligt tussen 1 en 2 in. Maar het begint wel met een leidende backbone en op basis van behoefte moet er voor bepaalde bedrijven de mogelijkheid zijn om ook een locatie leidend te kunnen laten zijn, maar dat is de tweede lijn.
	Tenzij je grote clusters hebt met veel vraag, die privaat gefinancierd worden. Individuele bedrijven moeten verplaatsen. Kijken naar of waterstof een duurzame oplossing is en of invoeding ook mogelijk is.
	Mits, wel rekening houden met bestaande bedrijven. Decentrale oplossingen zijn ook mogelijk. Nieuwe bedrijven wel strategisch inpassen. Tevens rekening houden met nationale kosten en de impact op het totale energiesysteem. Netcongestie kan ook deels opgelost worden met strategisch waterstof inzetten, waardoor de nationale kosten lager uitvallen.

2.3 Zienswijze 03. Ruimtelijke sturing

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers voor welke onderdelen van het toekomstige energiesysteem (ruimtelijke) sturing door de provincie gewenst is, en voor welke juist niet (waar moet de provincie van weg blijven). De centrale vraag hierbij luidde: *“Voor welke onderdelen van het toekomstige energiesysteem is (ruimtelijke) sturing door de provincie gewenst en voor welke juist niet?”* Deelnemers werden uitgenodigd om hun zienswijze te delen op basis van hun eigen rol, ervaring en perspectief binnen de energietransitie.

2.3.1 Veel sturing gewenst

Veel sturing is gewenst

Veel sturing:

- kernenergie, als Rijk zegt dat het er komt
- nieuwe locaties voor windparken als ze wat groter zijn vanwege bovenlokaal belang
- bovenlokale warmtenetten
- bovenlokale infrastructuur
- procedures van bovenlokale infrastructuurplannen bundelen
- biogas vanwege beheer landelijk gebied en agrarisch beleid

Weinig sturing:

- batterijparken want heeft een regionale balansfunctie

Dit is afhankelijk vanuit gemeenteverstijgende of regionale ontwikkelingen. Zodra ontwikkeling daadwerkelijk lokaal zijn, dan zal provincie er ver van wegblijven. Met uitzondering van Natuurbeheer Brabant en provinciale verordening buitengebied.

Meer sturing of regie is gewenst bij regionale dan wel gemeente overstijgende ontwikkelingen. (ook over provinciegrenzen heen)

Mogelijke aftakking van waterstofnetwerk (backbone) zal indien er meerdere gemeenten bij betrokken zijn onder regie van provincie (bevoegd gezag) moeten plaatsvinden.

Zo zijn er ook voorbeelden te benoemen voor elektriciteit.

Dus als een ontwikkeling onder één gemeente valt zal daar veelal het bevoegd gezag liggen en zal er geen of minder sturing vanuit provincie noodzakelijk zijn.

Voorbeeld is de Tennet 150kV hoogspanningsverbinding tussen EHV-Zuid en Hapert waar provincie het bevoegd gezag gaat nemen.

de provincie moet het geheel overzien en op alle onderdelen (ruimtelijk) sturen en de grote lijn bewaken, het gaat over een integraal ontwerp van het energiesysteem die betaalbaar, robuust en duurzaam is.

De provincie stuurt op de hoofdlijnen van het gehele systeem, uiteraard in samenwerking met andere partijen. Je kunt niet een onderdeel van het totale systeem buiten beschouwing laten want het gaat om het totale plaatje (samenhangend systeem).

Je wilt sturen op het stimuleren en het niet stimuleren van bronnen. Je kunt je bemoeien met gemeente overstijgende energiebronnen, op moment dat het speelt, o.a. vanuit ruimtelijk perspectief. Niet bemoeien met gebruikerskant en gebruiksfuncties, alles wat lokaal kan worden besloten lokaal laten. Gemeenten voeren daar de regie. Het energiesysteem moet wel als een integraal systeem gezien worden, dat veel programma's en stakeholders beslaat. Enige regie is hier gewenst.

meer op sturen:

- grootschalige lokale warmteopslag (vanuit beleid en ruimtelijke inpassing). Denk aan diepere vormen van HTO en grote pits-storage systemen.
- ontwikkelingen van grootschalige elektriciteitsnet (hoogspanningsstation, voorbeeld: Wijchen, Gelderland).
- energieproductie in brabant voor brabant (PMIEK)

- infrastructuur. Als er een goede infrastructuur ligt komen projecten sneller van de grond. /misschien ook minder conversie nodig.

Veel sturing is gewenst

Meer sturing op warmtenetten. Verdelen van bronnen.

energieknooppunten (geld en ruimtelijk)

Gemeente-/regio-overstijgende bronnen.

Vraag waar we tegenaan lopen is hoe creëren we gezamenlijk realisatiekracht ipv sturingsvraagstuk. De opgave is veel meer gezamenlijk de juiste keuzes maken dan wie moet beslissen. Sturing is zeker op momenten gewenst, maar is een resultante van een proces wat wel doorlopen moet worden met diverse partijen (en er zijn nog heel veel onderwerpen waar dit proces doorlopen moet worden) De problematiek is te complex & fluïde om hier nu op deze manier uitspraken over te doen.

Veel sturing voor grote ruimtelijke projecten en transport, maar voor kleine projecten zoals zonneparken kunnen gemeenten die ruimtelijke belangen beter behartigen. En moet door de provincie meer gestuurd worden op langdurige opslag. De provincie heeft daarin ook een sturende rol in de RES opgave.

- Alle transport van alle energiedragers

- Opslag hoogspanningsnet (afstemmen met noodzaak Tennet) - bovenlokale opslag overige energiedragers

Op energiebronnen en vraagstukken met een grote ruimtelijke impact en daar waar schaarste is (bijv. keuze voor nieuwe bedrijventerreinen)

Op realisatie van provinciale warmtenetten.

2.3.2 Waar moet de provincie van wegblijven**Heel ver van wegblijven**

Batterijparken

Provincie stuurt op hoofdlijnen. Uitwerking in concrete projecten en locaties ligt op ander bestuursniveau (m.n. gemeenten). Provincie kan wel met omgevingsverordening sturen waar bepaalde ontwikkelingen niet wenselijk zijn en waarom.

minder sturing:

- op lokale opwerk initiatieven vanuit beleid (bijv. windmolenpark moet min 3 windmolens zijn).

Opwek en handel. Opwek is meer een regionaal/ lokaal ding. Handel is aan de markt.

lokale (kleinschalige) energie initiatieven

Het grootste deel van de energiebronnen - Behalve grote bronnen met een grote regionale impact, zoals geothermie.

Daar waar het bevoegdheid van Rijk of gemeente betreft. De provincie mag - via haar ruimtelijke bevoegdheid - dwingende keuzes opleggen aan gebruikers (gesocialiseerd stelsel)

2.4 Beoordeling 04. Mate van sturing

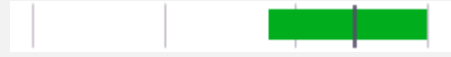

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers om een beoordeling te geven van de gewenste mate van (ruimtelijke) sturing door de Provincie Noord-Brabant. De centrale vraag was “Beoordeel per onderdeel in hoeverre u vindt dat de provincie ruimtelijk sturing moet geven?”.

Deelnemers gaven hierbij een score van 0 tot 3, waarbij:

- 0 = helemaal geen sturing; de provincie beperkt zich tot het handhaven van de minimale wettelijke eisen uit de Omgevingswet;
- 1 = weinig sturing; de provincie deelt haar mening in samenspraak met anderen, maar laat het besluit aan andere partijen;
- 2 = veel sturing; de provincie spreekt een duidelijke voorkeur uit, maar dwingt deze niet af;
- 3 = zeer veel sturing; de provincie bepaalt expliciet waar ontwikkelingen wel en niet mogen plaatsvinden.

Consensuskleuren werden gebruikt om de mate van overeenstemming binnen de groepen weer te geven:

- Groen: spreiding kleiner dan 0,9
- Grijs: spreiding tussen 0,9 en 0,9
- Rood: spreiding groter dan 0,9

	Geen	Weinig	Veel	Zeer veel		Gemiddelde	Spreiding
Op ontwikkelingen van grootschalige elektriciteitsnet (hoogspanningsstation, voorbeeld: Wijchen, Gelderland).	-	1	4	6		2,5	0,7
Opslag hoogspanningsnet (afstemmen met noodzaak Tennet) - bovenlokale opslag overige energiedragers	-	1	5	5		2,4	0,6
Mogelijke aftakking van waterstofnetwerk (backbone) zal indien er meerdere gemeenten bij betrokken zijn onder regie van provincie (bevoegd gezag) moeten plaatsvinden. Zo zijn er ook voorbeelden te benoemen voor elektriciteit. Dus als een ontwikkeling onder één gemeente valt zal daar veelal het	-	1	5	5		2,4	0,6

	Geen	Weinig	Veel	Zeer veel		Gemiddelde	Spreiding
bevoegd gezag liggen en zal er geen on minder sturing vanuit provincie noodzakelijk zijn. Voorbeeld is de Tennet 150kV hoogspanningsverbinding tussen EHV-Zuid en Hapert waar provincie het bevoegd gezag gaat nemen.							
energieknooppunten (geld en ruimtelijk)	-	-	7	4		2,4	0,5
Op procedures van bovenlokale infrastructuurplannen bundelen	-	-	8	3		2,3	0,4
Op kernenergie, als Rijk zegt dat het er komt	1	1	3	6		2,3	1,0
Gemeente-/regio-overstijgende bronnen.	-	2	4	5		2,3	0,7
Op bovenlokale infrastructuur	-	2	5	4		2,2	0,7
Op energieproductie in brabant voor brabant (PMIEK)	-	2	5	4		2,2	0,7
Op realisatie van provinciale warmtenetten.	-	2	5	4		2,2	0,7
Op bovenlokale warmtenetten	-	2	6	3		2,1	0,7
Op nieuwe locaties voor windparken als ze wat groter zijn vanwege bovenlokaal belang	-	1	8	2		2,1	0,5
De provincie stuurt op de hoofdlijnen van het gehele systeem, uiteraard in samenwerking met andere partijen. Je kunt niet een onderdeel van het totale systeem buiten beschouwing laten want	-	2	6	3		2,1	0,7

	Geen	Weinig	Veel	Zeer veel		Gemiddelde	Spreiding
het gaat om het totale plaatje (samenhangend systeem).							
Op vraagstukken met een grote ruimtelijke impact en daar waar schaarste is (bijv. keuze voor nieuwe bedrijventerreinen)	-	3	5	3		2,0	0,7
de provincie moet het geheel overzien en op alle onderdelen (ruimtelijk) sturen en de grote lijn bewaken, het gaat over een integraal ontwerp van het energiesysteem die betaalbaar, robuust en duurzaam is.	-	3	5	3		2,0	0,7
Er moet door de provincie meer gestuurd worden op langdurige opslag. De provincie heeft daarin ook een sturende rol in de RES opgave.	1	2	6	2		1,8	0,8
Infrastructuur. Als er een goede infrastructuur ligt komen projecten sneller van de grond. /misschien ook minder conversie nodig.	-	6	2	3		1,7	0,9
Op biogas vanwege beheer landelijk gebied en agrarisch beleid	-	4	7	-		1,6	0,5
Dit is afhankelijk vanuit gemeentete overstijgende of regionale ontwikkelingen. Zodra ontwikkeling daadwerkelijk lokaal zijn, dan zal provincie er ver van wegblijven. Met uitzondering van Natuurbeheer Brabant en provinciale verordening buitengebied. Meer sturing of regie is gewenst bij regionale dan wel gemeente overstijgende	1	5	2	3		1,6	1,0

	Geen	Weinig	Veel	Zeer veel		Gemiddelde	Spreiding
ontwikkelingen. (ook over provinciegrenzen heen)							
Op energiebronnen	1	5	3	2		1,5	0,9
meer op sturen op grootschalige lokale warmteopslag (vanuit beleid en ruimtelijke inpassing). Denk aan diepere vormen van HTO en grote pits-storage systemen.	1	4	5	1		1,5	0,8
Meer sturing op warmtenetten. Verdelen van bronnen.	2	2	6	1		1,5	0,9
Alle transport van alle energiedragers	-	7	2	2		1,5	0,8
Je wilt sturen op het stimuleren en het niet stimuleren van bronnen. Je kunt je bemoeien met gemeente overstijgende energiebronnen, op moment dat het speelt, o.a. vanuit ruimtelijk perspectief. Niet bemoeien met gebruikerskant en gebruiksfuncties, alles wat lokaal kan worden besloten lokaal laten. Gemeenten voeren daar de regie. Het energiesysteem moet wel als een integraal systeem gezien worden, dat veel programma's en stakeholders beslaat. Enige regie is hier gewenst.	-	6	4	1		1,5	0,7
Op energiebronnen	-	6	4	1		1,5	0,7
Veel sturing voor grote ruimtelijke projecten en transport, maar voor kleine projecten zoals zonneparken kunnen gemeenten die	2	4	4	1		1,4	0,9

	Geen	Weinig	Veel	Ze er veel		Gemiddelde	Spreiding
ruimtelijke belangen beter behartigen.							
Vraag waar we tegenaan lopen is hoe creëren we gezamenlijk realisatiekracht ipv sturingsvraagstuk. De opgave is veel meer gezamenlijk de juiste keuzes maken dan wie moet beslissen. Sturing is zeker op momenten gewenst, maar is een resultante van een proces wat wel doorlopen moet worden met diverse partijen (en er zijn nog heel veel onderwerpen waar dit proces doorlopen moet worden) De problematiek is te complex & fluïde om hier nu op deze manier uitspraken over te doen.	1	6	4	-		1,3	0,6
	10	80	130	77		1,9	0,8

2.5 Zienswijze 05. Wie geeft sturing

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers aan te geven wie dan de ruimtelijke sturing zou moeten overnemen als de provincie deze niet geeft. Deelnemers beoordeelden per onderdeel, afkomstig uit het onderdeel -Waar moet de provincie van wegblijven- welke actoren, zoals gemeenten, marktpartijen of andere overheden, dan de sturing zouden moeten geven. De centrale vraag was *"Geef per onderdeel aan wie dan ruimtelijk sturing moet geven."*

	Toch provincie	Gemeente	Waterschap	Rijk	Geen sturing
Provincie stuurt op hoofdlijnen. Uitwerking in concrete projecten en locaties ligt op ander bestuursniveau (m.n. gemeenten). Provincie kan wel met omgevingsverordening sturen waar bepaalde ontwikkelingen niet wenselijk zijn en waarom.	5	7	0	0	0
Het grootste deel van de energiebronnen - Behalve grote bronnen met een grote regionale impact, zoals geothermie.	5	6	0	0	1
lokale (kleinschalige) energie initiatieven	0	11	0	0	1
Daar waar het bevoegdheid van Rijk of gemeente betreft. De provincie mag - via haar ruimtelijke bevoegdheid - dwingende keuzes opleggen aan gebruikers (gesocialiseerd stelsel)	5	2	0	1	4
Opwek. Opwek is meer een regionaal/ lokaal ding.	2	9	0	0	1
Op lokale opwerk initiatieven vanuit beleid (bijv. windmolenpark moet min 3 windmolens zijn).	5	7	0	0	0
Batterijparken want heeft een regionale balansfunctie	6	2	0	0	4
Handel. Handel is aan de markt.	0	1	0	2	9
	3,5	5,6	0,0	0,4	2,5

3 Maatschappelijke vacature

Het middagprogramma van het Werkatelier Energieperspectief op 1 oktober 2025 stond in het teken van de maatschappelijke vacature. In verschillende groepen werkten deelnemers aan het formuleren van gezamenlijke standpunten, motivaties en overwegingen rond de vraag hoe Brabant invulling kan geven aan de Maatschappelijke vacature in de energietransitie, en waar de provincie juist faciliterend, richtinggevend of terughoudend zou moeten optreden.

De stellingen, vragen en beoordelingspunten werden plenair geïntroduceerd, waarna de groepen via de Versnellingskamers® één gezamenlijk antwoord formuleerden, ondersteund door hun toelichting. Hieronder volgen de uitkomsten.

3.1 Zienswijze 01. Problemen in de energietransitie

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers te identificeren welke twee problemen in de energietransitie zouden kunnen worden opgelost als een partij een specifieke rol op zich neemt die momenteel blijft liggen. Om ruimte te bieden voor verschillen in inzicht of prioriteit, kregen groepen de mogelijkheid om, indien er geen consensus over de twee belangrijkste problemen kon worden bereikt, ook een derde probleem te benoemen. De centrale vraag was *“Welke twee problemen in de energietransitie zouden we kunnen oplossen als een partij een specifieke rol oppakt die nu blijft liggen?”*

Ingevoerde bijdragen

Geen goede verankering van ontwikkeling van energiesysteem van onderaf door een lappendeken van energiegemeenschappen.

Een energieschap als scheidsrechter voor in de verdere toekomst die faciliteert hoe energie wordt uitgewisseld. Huis van Thorbecke blijft.

Geen regie op het hele energiesysteem (excl. pijpen en kabels), niet op energiestromen, balanssturing, etc. Nu te sectoraal en gescheiden. Rol van verbinder/aanjager in te vullen door een partij per sector, schaalniveau, geografische insteek of andersoortige lagen.

Bovenlokaal warmtenet komt niet van de grond. Rol van beslisser in te vullen door de provincie.

Locaties voor wind op land worden niet ingevuld. Rol van beslisser in te vullen door de provincie.

professionalisering van energiegemeenschappen. betere ondersteuning vanuit centrale (bovenaf) kennisdeling. vrijwilligers worden nu overspoeld met informatie, weten niet welke keuzes wijsheid zijn. beter: bouwstenen voor energie/warmtesystemen aanbieden. meer onderzoek en adviesrapporten uitvoeren vanuit bovenaf waarmee de initiatiefnemers gebruik van kunnen maken.

probleem: totale hoeveelheid duurzame energieaanbod blijft achter bij doelen, vraag en aanbod zijn niet op elkaar afgestemd
missende rol: regisseur, verdeler, die integraal plan maakt over energieaanbod. (welk deel schakelbaar, welk deel zon / wind etc, maar ook warmte)

Er zijn meerdere onderwerpen waar rekening meegehouden moet worden, iedereen is op zijn eigen eiland bezig. Dit resulteert in conflicten. Denk bv aan natuurwet/omgevingswet VS klimaatwet. Rol: verbinder/beslisser die nodig zijn om prioriteiten te stellen en koppelkansen te zien.

imago/bekendheid omtrent energietransitie kan veel beter. Intern binnen een gemeentelijke organisatie, evenals extern bij de inwoners. Het is geen populair onderwerp en er wordt daar door niet de urgentie en noodzaak ingezien voor de transitie. Rol: verbinder/omroeper.

Het oppakken (eigenaarschap) van concrete opgaven; wie is het bevoegd gezag? Rol die mist is een beslisser die bepaalt wie, wanneer en voor wat bevoegd gezag is.

Ingevoerde bijdragen

Transitiemakelaar - De energietransitie loopt vast wanneer er geen duidelijke en concrete keuzes gemaakt worden. Succesvol deze transitie doorkomen vraagt om belangeloos keuzes te maken. Dus zowel vanuit het energiesysteem, circulaire gedachte, ruimtegebruik, etc. De transitiemakelaar faciliteert het maken van deze keuze.

Eenduidig verhaal energieproblematiek/netcongestie -> missen brede aanjager/coördinatie op 1 verhaal, boodschap moet duidelijker/eenduidiger consequent als hetzelfde verhaal verteld worden

- Besliser: zo gaan we het doen voor wat betreft infrastructuur en baseload zoals bv kernenergie en een aantal gevoelige dossiers zoals bv radarbeperking defensie.
- regisseur: op meerdere vlakken bv opeenvolgende projecten. Doe 1 ding goed in plaats van 100 dingen tegelijk (bespaard geld en capaciteit). Maak een meerjarenprogramma zodat duidelijk is voor iedereen waar we aan werken)

participatie en draagvlak ; hoe dit aanjagen/regelen -> energiecoöperaties (nieuwe energiewet energiegemeenschappen
energiebesparing ; faciliteren door (nu nog te versnipperde rollen), bijvoorbeeld rol parkmanager op bedrijventerein, gemeenten , midpoint, bedrijfsleven blijft nu achter
gecoördineerde vraag en aanbodontwikkeling (dit is niet gekoppeld), moet meer gestroomlijnd zijn ; wie pakt regisseursrol bijvoorbeeld de provincie

Netneutraal bouwen - aanjager - handreiking hoe gemeenten en gebiedsontwikkelaars met energiegemeenschappen en collectieve warmte- en energievoorziening de impact van nieuwbouw op het elektriciteitsnet kunnen verminderen

probleem: hoe verstandig de energietransitie op te schalen (technology readiness level), bijvoorbeeld een energiehub?

rol: combinatie van aanjager, verbinder en besliser

Huizen natuurvriendelijk isoleren - ondersteunende én de beslissende rol.

Het uitvoeringsprogramma van de netbeheerders, Tennet, Gasunie en RNB s wordt steeds omvangrijker in aantal. Dit vraagt ook veel van de uitvoeringsorganisaties van gemeente, omgevingsdiensten en provincie. Hoe wordt dit uiteindelijk gefinancierd?

Probleem: uitblijven van lange termijn keuzes in beleid, bijv. bij warmtetransitie in gemeenten, keuzes op wijkniveau worden uitgesteld, inwoners maken nu zelf individueel keuzes, gevolg wegvloeien van businesscase. Rol: legozer: wie hakt de knoop door?

Ruimtelijke vertaling van het energiesysteem mist. Er mist een ruimtelijk ontwerp van het energiesysteem. Er moeten integrale keuzes gemaakt worden, waarbij ook de andere (maatschappelijke) opgaven betrokken worden. De rol die mist is een ontwerper, die alle verschillende opgaven combineert en het energiesysteem daar ruimtelijk op projecteert.

Concrete vraag met programmering (wanneer en exact waar) binnen 10 jaar voorbeeld behoefte aan waterstof, collectieve warmtenetten en Enexus buurtvoorstel.

warmtenetten ontwikkeling en eigenaarschap voor gemeenten zonder eigen warmtebedrijf: meer ondersteuning voor potentiële warmtenet project/ locaties onderzoek (haalbaarheid), organisatie, financiering. nu zijn alle gemeenten zelfstandig voor een groot deel via adviesbureaus parallel aan elkaar het wiel aan het uitvinden. Oplossing: meer centralisatie van kennis van boven af.

Inzicht in netcongestie (waar is nog ruimte op het net) voor het maken van strategische keuzes.
Rol: regisseur / verdeler.

Inzicht in het totaal energiesysteem - simulatie. Er is veel versnipperde kennis die niet bij elkaar gebracht worden. Een beter inzicht maakt het makkelijker om strategische keuzes te maken.

SMP: er kan niet grootschalig worden geïsoleerd omdat besluitvorming pre-SMP uitblijft.
In algemene zin: toon lef door sneller besluiten te nemen.
Rol: besliser.

3.2 Beoordeling 02. Rol van de Provincie

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers om een beoordeling te geven van de gewenste rol van de provincie per onderwerp. De centrale vraag was: *“Beoordeel per onderwerp of u vindt dat de provincie deze rol moet invullen?”*

Deelnemers gaven hierbij een beoordeling:

- Niet; de provincie speelt hier geen rol;
- Mag; de provincie mag dit doen, maar hoeft niet;
- Kan; de provincie kan dit doen; nuttig, maar niet verplicht;
- Moet; de provincie moet dit doen; belangrijk dat zij hier actief is.

Consensuskleuren werden gebruikt om de mate van overeenstemming binnen de groepen weer te geven:

- Groen: spreiding kleiner dan 0,9;
- Grijs: spreiding tussen 0,9 en 1,5;
- Rood: spreiding groter dan 1,5.

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddelde	Spreiding
Locaties voor wind op land worden niet ingevuld. Rol van besliser in te vullen door de provincie.	-	2	3	7		2,4	0,8
warmtenetten ontwikkeling en eigenaarschap voor gemeenten zonder eigen warmtebedrijf: meer ondersteuning voor potentiële warmtenet project/ locaties onderzoek (haalbaarheid), organisatie, financiering. nu zijn alle gemeenten zelfstandig voor een groot deel via adviesbureaus parallel aan elkaar het wiel aan het uitvinden. Oplossing: meer centralisatie van kennis van boven af.	-	1	5	6		2,4	0,6
Bovenlokaal warmtenet komt niet van de grond. Rol van besliser in te vullen door de provincie.	1	1	4	6		2,3	0,9
probleem: totale hoeveelheid duurzame energieaanbod blijft achter bij doelen, vraag en aanbod zijn niet op elkaar afgestemd missende rol: regisseur, verdeler, die integraal plan	1	2	3	6		2,2	1,0

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddel de	Spreading
maakt over energieaanbod. (welk deel schakelbaar, welk deel zon / wind etc, maar ook warmte)							
Er zijn meerdere onderwerpen waar rekening meegehouden moet worden, iedereen is op zijn eigen eiland bezig. Dit resulteert in conflicten. Denk bv aan natuurwet/omgevingswet VS klimaatwet. Rol: verbinder/beslisser die nodig zijn om prioriteiten te stellen en koppelkansen te zien.	-	1	8	3		2,2	0,6
Ruimtelijke vertaling van het energiesysteem mist. Er mist een ruimtelijk ontwerp van het energiesysteem. Er moeten integrale keuzes gemaakt worden, waarbij ook de andere (maatschappelijke) opgaven betrokken worden. De rol die mist is een ontwerper, die alle verschillende opgaven combineert en het energiesysteem daar ruimtelijk op projecteert.	1	2	3	6		2,2	1,0
SMP: er kan niet grootschalig worden geïsoleerd omdat besluitvorming pre-SMP uitblijft. In algemene zin: toon lef door sneller besluiten te nemen. Rol: beslisser.	1	4	-	7		2,1	1,1
Inzicht in het totaal energiesysteem - simulatie. Er is veel versnipperde kennis die niet bij elkaar gebracht worden. Een beter inzicht maakt het makkelijker om strategische keuzes te maken.	1	2	5	4		2,0	0,9
Transitiemakelaar - De energietransitie loopt vast wanneer er geen duidelijke en concrete keuzes gemaakt worden. Succesvol deze transitie doorkomen vraagt om belangeloos keuzes te	1	2	7	2		1,8	0,8

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddel de	Spreiding
maken. Dus zowel vanuit het energiesysteem, circulaire gedachte, ruimtegebruik, etc. De transitimakelaar faciliteert het maken van deze keuze.							
<ul style="list-style-type: none"> - Beslissers: zo gaan we het doen voor wat betreft infrastructuur en baseload zoals bv kernenergie en een aantal gevoelige dossiers zoals bv radarbeperking defensie. - regisseur: op meerdere vlakken bv opeenvolgende projecten. Doe 1 ding goed in plaats van 100 dingen tegelijk (bespaard geld en capaciteit). Maak een meerjarenprogramma zodat duidelijk is voor iedereen waar we aan werken) 	3	-	5	4		1,8	1,1
<p>probleem: hoe verstandig de energietransitie op te schalen (technology readiness level), bijvoorbeeld een energiehub?</p> <p>rol: combinatie van aanjager, verbinder en beslissers</p>	1	5	3	3		1,7	0,9
Huizen natuurvriendelijk isoleren - ondersteunende én de beslissende rol.	2	5	1	4		1,6	1,1
Eenduidig verhaal energieproblematiek/netcongestie -> missen brede aanjager/coördinatie op 1 verhaal, boodschap moet duidelijker/eenduidiger consequent als hetzelfde verhaal verteld worden	3	2	5	2		1,5	1,0
Netneutraal bouwen - aanjager - handreiking hoe gemeenten en gebiedsontwikkelaars met energiegemeenschappen en collectieve warmte- en energievoorziening de impact van nieuwbouw op het elektriciteitsnet kunnen verminderen	1	4	7	-		1,5	0,6

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddel de	Spreiding
Geen regie op het hele energiesysteem (excl. pijpen en kabels), niet op energiestromen, balanssturing, etc. Nu te sectoraal en gescheiden. Rol van verbinder/aanjager in te vullen door een partij per sector, schaalniveau, geografische insteek of andersoortige lagen.	3	3	4	2		1,4	1,0
Concrete vraag met programmering (wanneer en exact waar) binnen 10 jaar voorbeeld behoefte aan waterstof, collectieve warmtenetten en Enexus buurtvoorstel.	4	2	4	2		1,3	1,1
Inzicht in netcongestie (waar is nog ruimte op het net) voor het maken van strategische keuzes. Rol: regisseur / verdeler.	4	2	4	2		1,3	1,1
professionalisering van energiegemeenschappen. betere ondersteuning vanuit centrale (bovenaf) kennisdeling. vrijwilligers worden nu overspoeld met informatie, weten niet welke keuzes wijsheid zijn. beter: bouwstenen voor energie/warmtesystemen aanbieden. meer onderzoek en adviesrapporten uitvoeren vanuit bovenaf waarmee de initiatiefnemers gebruik van kunnen maken.	2	6	4	-		1,2	0,7
imago/bekendheid omtrent energietransitie kan veel beter. Intern binnen een gemeentelijke organisatie, evenals extern bij de inwoners. Het is geen populair onderwerp en er wordt daar door niet de urgentie en noodzaak ingezien voor de transitie. Rol: verbinder/omroeper.	4	3	4	1		1,2	1,0
Het uitvoeringsprogramma van de netbeheerders, Tennet, Gasunie en RNB s	5	2	5	-		1,0	0,9

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddel de	Spreading
wordt steeds omvangrijker in aantal. Dit vraagt ook veel van de uitvoeringsorganisaties van gemeente, omgevingsdiensten en provincie. Hoe wordt dit uiteindelijk gefinancierd?							
Het oppakken (eigenaarschap) van concrete opgaven; wie is het bevoegd gezag? Rol die mist is een beslisser die bepaalt wie, wanneer en voor wat bevoegd gezag is.	7	1	3	1		0,8	1,1
Geen goede verankering van ontwikkeling van energiesysteem van onderaf door een lappendeken van energiegemeenschappen.	5	6	1	-		0,7	0,6
participatie en draagvlak ; hoe dit aanjagen/regelen - > energiecoöperaties (nieuwe energiewet energiegemeenschappen energiebesparing ; faciliteren door (nu nog te versnipperde rollen), bijvoorbeeld rol parkmanager op bedrijventerein, gemeenten , midpoint, bedrijfsleven blijft nu achter gecoördineerde vraag en aanbodontwikkeling (dit is niet gekoppeld), moet meer gestroomlijnd zijn ; wie pakt regisseursrol bijvoorbeeld de provincie	6	4	2	-		0,7	0,7
Een energieschap als scheidsrechter voor in de verdere toekomst die faciliteert hoe energie wordt uitgewisseld. Huis van Thorbecke blijft.	7	4	-	1		0,6	0,9
Probleem: uitblijven van lange termijn keuzes in beleid, bijv. bij warmtetransitie in gemeenten, keuzes op wijkniveau worden uitgesteld, inwoners maken	7	4	-	1		0,6	0,9

	Niet	Mag	Kan	Moet		Gemiddel de	Spreiding
nu zelf individueel keuses, gevolg wegvloeien van businesscase. Rol: lefgozer: wie hakt de knoop door?							
	70	70	90	70	1 1 2	1,5	1,1

3.3 Zienswijze 03. Aanpak voor problemen

In deze fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers om een zienswijze te formuleren voor de twee hoogst gescoorde problemen uit Beoordeling 02. De centrale vraag luidde: *“Hoe moet de provincie deze twee hoogst gerankte problemen aanpakken?”*

Deelnemers werden uitgenodigd om per probleem antwoord te geven op twee aspecten:

1. Eerste stap; wat is volgens hen de eerste concrete actie die de provincie zou moeten ondernemen om het probleem aan te pakken;
2. Ondersteunende partijen; welke organisaties of actoren kunnen een rol spelen ter ondersteuning van de provincie bij het oplossen van dit probleem.

3.3.1 Probleem 1.

Locaties voor wind op land worden niet ingevuld. Rol van beslisser in te vullen door de provincie.

Wat is de eerste stap die door provincie moet worden genomen?

Gaat om grootschalige opwek

- urgentie in beeld en waar vraag aanwezig
- potentieel aanbod in gebieden aangeven
- met ontwikkelaars/gemeenschappen de invulling verkennen
- ruimtelijk spoor met participatie doorlopen

De betreffende gemeente moet deze vraag of het gesprek aangaan met provincie voor bevoegd gezag bij provincie neer te leggen en mogelijke voorwaarden.

een integraal ontwerp, samen met stakeholders, van een toekomstig energiesysteem voor Brabant, als daaruit blijkt dat wind op land versnelt moet worden, moeten ze daar ook voor zorgen
Nemo solvis satis sapit (niemand is alleen wijs genoeg, ieder kan goede raad gebruiken)

- 1) Er moet een besluit worden genomen dat PNB in bepaalde mate een regierol pakt, ook in de RES regio's;
- 2) Start met ontwerpend onderzoek om oplossingsrichtingen ruimtelijk te vertalen;
- 3) Start met het organiseren van een uitvoeringsorganisatie die zich bezig houdt met projectprocedures;

De pijn op tafel leggen, tastbaar maken wat de consequenties op korte en lange termijn zijn van het niet tijdig beslissen, welke keuzes zou je dan maken?

Huidige systematiek: provincie haakt pas aan als windprojecten regionaal niet goed van de grond komen.
Verbetering: provincie indien wettelijk mogelijk beslisrol geven (als beslissen door gemeenteraad lastig blijkt).

Inventarisatie van locaties waar het stilvalt.

Blijf ook aangehaakt tijdens het proces indien gemandateerd naar gemeenten. Pak eerder een inhoudelijke rol terug voordat het naar PIP gaat escaleren. En schrijf op wat de escalatieladder is en wanneer deze stappen ingezet worden. (omschrijf stap 0-3; blijf aangehaakt bij het proces ipv we komen pas aan boord als het al mis dreigt te gaan)

Omdat we niet weten wat de reden is waardoor het vastloopt, is het noodzakelijk om eerst in gesprek te gaan met alle stakeholders

Wat is de eerste stap die door provincie moet worden genomen?

in kaart brengen problematiek waarom het niet gebeurt

Inzicht en overzicht in locaties die niet doorgaan en waarom.

Welke organisaties kunnen helpen en hoe?

- Gemeenten/regio's formuleren vraag naar energie
- Netbeheerders geven zicht op systeemefficiëntie
- Grondbezitters
- Participanten/investeers in energie. Dit kan zijn: bedrijfsleven, inwoners, energiecoöperaties
- Belangenorganisaties doen mee in participatie

Begin bij gemeente en (consortium) van ontwikkelaars en netbeheerders Enexis en Tennet.

organisaties: kennispartners, gemeenten, netbeheerders, Rijk, ontwerpers,
hoe: werken aan een gezamenlijk perspectief

PRL en SER Brabant: vragen om advies

Gemeenten, projectontwikkelaars, ontwerp bureau, regionale samenwerkingsverbanden, netbeheerders,
mede-overheden

In samenwerking met RES-regio's en gemeenten.

RES-sen en gemeenten. Plus adviesbureau wat de provincie ondersteunt.

Provincie & gemeenten, betere samenwerking aan de voorkant van het proces + Kennis en expertise vanuit provincie geven over onderwerpen/koppelen aan "goede" projecten waar van geleerd kan worden.

Gemeente, enexis, coöperaties, natuurorganisaties, investeerders, potentiële initiatiefnemers.

energiecoöperaties, publieke ontwikkelbedrijven (POB, BOM), gemeenten

Gemeenten, RES-regio's, initiatiefnemers, belangenverenigingen, Rijk

3.3.2 Probleem 2.

De rol die mist is regisseur/verbinder die afweegt tussen de belangen natuur, omgeving en klimaat.

Er zijn meerdere onderwerpen waar rekening mee gehouden moet worden, iedereen is op zijn eigen eiland bezig. Dit resulteert in conflicten. Denk bv aan natuurwet/omgevingswet VS klimaatwet. Rol: verbinder/beslisser die nodig zijn om prioriteiten te stellen en koppelkansen te zien.

Wat is de eerste stap die door provincie moet worden genomen?

In beeld van ruimtevraag via integrale kaart = nota ruimte met dilemma's.
Consequenties van keuzes in beeld.

Inzichtelijk maken en vervolgens per regio of gemeente het gesprek voeren met als doel om daarna tot keuzes te komen cq besluiten te nemen.

Om welke opgave gaat het nu? Groen, Energie, Ruimte.....

zicht hebben op het energiesysteem van de toekomst van BRabant. Vervolgens in beeld brengen waar het schuurt op het gebied van natuur, omgeving, klimaat, landbouw, economie etc.

Deze rol invullen. Bemiddelen en regie innemen.

Wat is de eerste stap die door provincie moet worden genomen?

Stel de vraag: welke doorzettingsmacht hebben we hier voor nodig? Hoe vul je die in? Zonder in dezelfde systematiek te vervallen

Provincie gaat integraler werken bij het energieperspectief (dus meer kijken naar andere domeinen. Bijv. een team: integraal ruimtelijk beleid opstellen. Gebiedskaders analyseren (locaties met meerdere ruimtelijke projecten) en komen tot een integraal ontwikkelingsplan. Alle afwegingen, uitgangspunten en uitkomsten delen met andere partijen zoals gemeenten, om verder af te stemmen en komen tot een solide oplossing.

Duidelijke keuzes maken in verschillende dossiers zoals stikstof en Natuur (SMP).

Binnen het provinciehuis elkaar opzoeken: afstemmingsoverleg inplannen met de verschillende disciplines. Dat geldt overigens ook voor gemeenten. Wijs een oliemannetje/kwartiermaker aan.

Maak een eerste duidelijke integrale keuze, en zend die daarna als gehele organisatie uit zonder dat hier vanuit diverse afdelingen andere signalen worden gezonden. Durf ook keuzes te maken vanuit (provinciaal) maatschappelijk belang zonder dat er angst moet zijn voor een suboptimale oplossing. Dont let perfect be the enemy of good.

alle belangen inzichtelijk maken

probleemanalyse , (persoonlijk)netwerk benutten en ontsluiten

Probleemanalyse: knelpunten en knopen doorhakken

Welke organisaties kunnen helpen en hoe?

Het Rijk moet ook een lijn ontwikkelen.

Provincie, Brabantse Milieu Federatie, Waterschappen, regio/gemeenten.

organisaties: kennispartners, gemeenten, netbeheerders, Rijk, ontwerpers, hoe: werken aan een gezamenlijk perspectief

PRL en SER Brabant: vragen om advies

Andere overheden, netbeheerders.

degenen die een beleidsverantwoordelijkheid hebben en niet een belangenverantwoordelijkheid

gemeentes, rijk, BMF, ZLTO, en andere belangen

Rijk (niet te veel polderen)

Spiliter?

Provincie/directie

alle betrokken stakeholders. Bedrijven, overheden, netbeheerders, etc.

natuur en milieuorganisaties, TBO's , omgevingsdiensten, branche organisaties

Alle eilanden, Rijk, provincie, gemeenten, energiegemeenschappen, belangenverenigingen, waterschappenm, netbeheerders, buitenland

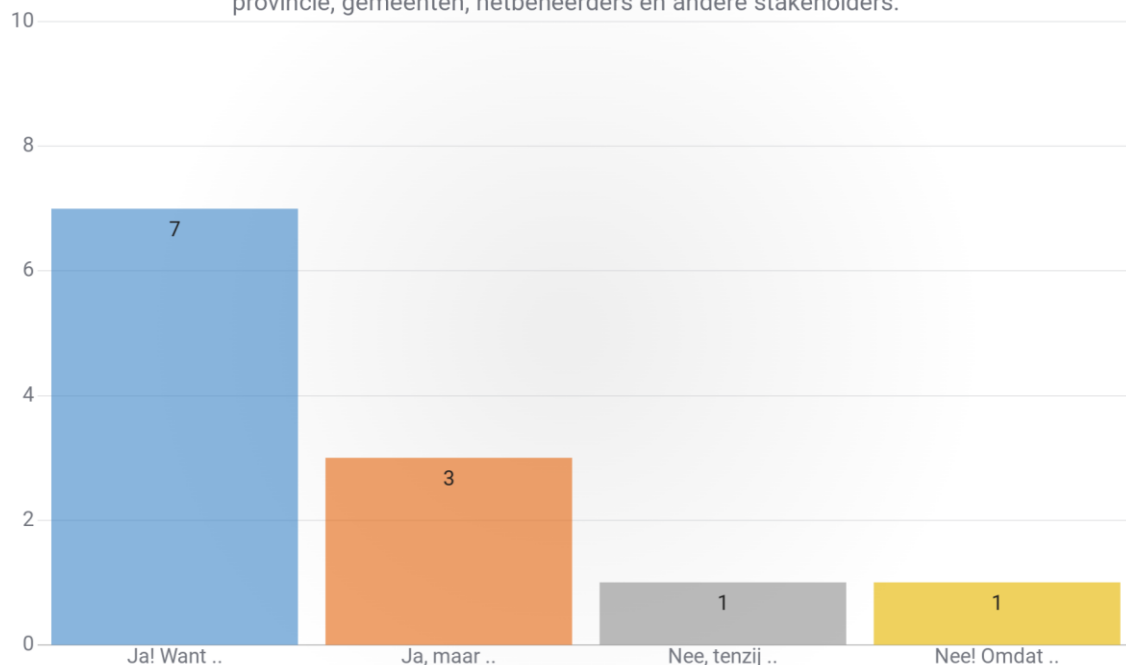
3.4 Resolutie 04. Proactieve samenwerking

In deze laatste fase van het werkatelier vroegen wij deelnemers om hun standpunt ten aanzien van Resolutie 04 te formuleren. De centrale stelling luidde: *“Om de doelen van het Energieperspectief te halen, is een pro-actievere samenwerking nodig tussen de provincie, gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders.”*

Deelnemers konden hun antwoord geven binnen vier categorieën:

- Ja, want; met toelichting waarom de resolutie volledig wordt ondersteund;
- Ja, maar; met opmerkingen of voorwaarden bij de instemming;
- Nee, tenzij; instemming onder specifieke voorwaarden;
- Nee!; met toelichting waarom de resolutie niet wordt ondersteund.

Om de doelen van het Energieperspectief te halen, is een pro-actievere samenwerking nodig tussen de provincie, gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders.

Keuze	Aantal	Percentage
Ja! Want ..	7	58%
Ja, maar ..	3	25%
Nee, tenzij ..	1	8%
Nee! Omdat ..	1	8%
Totaal	12	

Motivatie voor antwoorden

Keuze	Motivatie
Ja! Want ..	<p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - We zijn nog in afwachting van de doelen van het energieperspectief... - RES-regio staat er niet bij. Is een belangrijke tussenschaal. <p>Tussen en op de schaalniveaus van het energiesysteem (in plaats van tussen instituties en overheidslagen) kan pro-actiever worden samengewerkt. Maar ook tussen de instituties natuurlijk.</p> <p>Verbindingen zijn nodig om samen te werken op het energiesysteem als totaal.</p> <p>En pro-actieve samenwerking is meer dan alleen overleggen. Het is samen doen/werken.</p> <p>Ja, want... Om te beginnen lijkt het ons handig dat Gasunie aansluit bij BBOE en in werkspoor 2 van pMIEK. Experimenteerruimte beter benutten.</p> <p>de tijd van alleen samen zijn is voorbij, het is tijd voor samenWERKEN, en kennisinstellingen doen ook mee.</p> <p>Anders komen we niet tot resultaat. Maar uiteindelijk moet wel een besluit worden genomen en helder zijn wie welke rol pakt en wie verantwoordelijkheid neemt.</p> <p>We hebben elkaar nodig om een robuust, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem te realiseren.</p> <p>We maken een keuze en kijken hoe we het kunnen realiseren. Dat het een keer kan tegenvallen accepteren we. Keuzes maken en realisatie is niet vrijblijvend en vraagt goede en scherpe afspraken</p> <p>samen zijn we sterker en kun je mede eigenaar van het probleem en de oplossing.</p>
Ja, maar ..	<p>de samenwerking moet een duidelijk collectief doel dienen.</p> <p>er moeten uiteindelijk wel knopen doorgehakt worden</p> <ul style="list-style-type: none"> - aandacht voor elkaar (soms tegenstrijdige) belangen - gelijkwaardig - innovatiever - iedereen moet z'n rol kunnen pakken - rol- en beleidsvastheid - beleid direct afstemmen met betrokkenen - commitment
Nee, tenzij ..	er dingen spaak lopen, voortgang achterblijft en belangen uit elkaar drijven. Het beeld dat wij hebben is dat er al best veel gebeurt. Complimenten!
Nee! Omdat ..	Er wordt voldoende samengewerkt maar er wordt geen regie gepakt. Er moeten knopen doorgehakt worden en we moeten aan de slag.